

Η υποστήριξη της επαγγελματικής μάθησης μέσα από την έρευνα-δράση: διαδικασίες και αποτελέσματα

Σοφία Αυγητίδου

Καθηγήτρια

Παιδαγωγικής – Εκπαίδευσης Εκπαιδευτικών

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
«Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ε.»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Δομή παρουσίασης

- Σκοπιμότητα και διαδικασία της δράσης
«Υποστήριξη της επαγγελματικής μάθησης μέσω έρευνας – δράσης»
- Οι διαδικασίες και τα βήματα υποστήριξης της επαγγελματικής μάθησης (ΥΕΜ) με παραδείγματα
- Αποτελέσματα της δράσης ΥΕΜ
- Προτάσεις

Υποστήριξη της επαγγελματικής μάθησης (ΥΕΜ)

Γεγονός

- Καθημερινά ζητήματα (Σχέσεις, μάθηση, συνεργασίες)
- Απρόβλεπτες καταστάσεις - ζητήματα

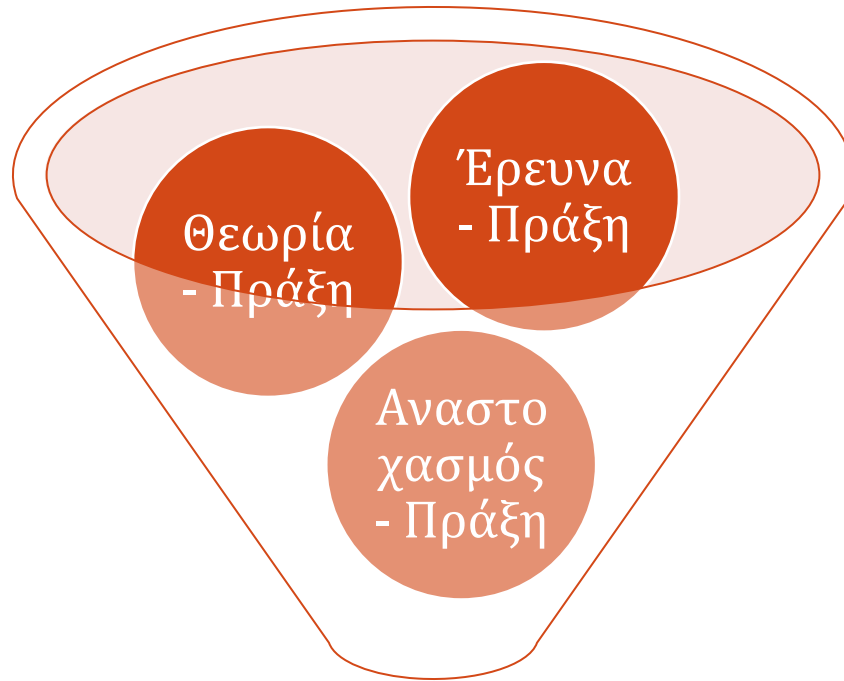
Ερώτημα

- Πώς επιλέγονται οι προτεραιότητες;
- Πώς επιλέγονται οι στρατηγικές αντιμετώπισης/βελτίωσης της εκπαιδευτικής καθημερινότητας;

Ερώτημα

- Τι είδους υποστήριξη χρειάζονται εκπαιδευτικοί και σχολεία για να εξασφαλίσουν τα καλύτερα αποτελέσματα για τους μαθητές και τις μαθήτριες;

Σε μία κοινότητα μάθησης

Επαγγελματική μάθηση
μέσω έρευνας-δράσης

Οργάνωση ΥΕΜ

ΕΡΕΥΝΑ-ΔΡΑΣΗ

Ερωτηματολόγιο
Καταγραφής Αναγκών
(Α)

Ερωτηματολόγιο
Καταγραφής Αναγκών
(Β)
Εξειδίκευση του θέματος

Α' ΦΑΣΗ

1^ο ΒΗΜΑ:
Καταγραφή και
νοηματοδότηση
αναγκών

2^ο ΒΗΜΑ
Διερεύνηση
των
ζητημάτων

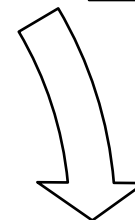
- ✓ Καταγραφή ερωτημάτων προς διερεύνηση
- ✓ Επιλογή τεχνικής έρευνας (παρατήρηση, συνέντευξη, ερωτηματολόγιο κ.α.)
- ✓ Σχεδιασμός εργαλείων
- ✓ Ανάλυση δεδομένων

Β' ΦΑΣΗ

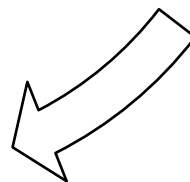
Φύλλο αξιοποίησης
δεδομένων

Σχέδιο δράσης

Καταγραφή δράσης

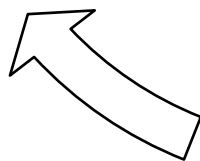

3^ο ΒΗΜΑ
Σχεδιασμός
της δράσης

4^ο ΒΗΜΑ
Διαμορφωτική
αξιολόγηση και
επανασχεδιασμός

Ερωτήματα για
διαμορφωτική
αξιολόγηση και
επανασχεδιασμό

5^ο ΒΗΜΑ
Τελική
Αξιολόγηση
της δράσης

Γ' ΦΑΣΗ

Ερωτήματα για την
τελική αξιολόγηση

Στόχος: Επίγνωση του ζητήματος

- **Αρχή της χρονιάς - αρχές Σεπτεμβρίου**
- Καταγραφή αναγκών (εργαλείο: ερωτηματολόγιο καταγραφής αναγκών)
- Νοσηματοδότηση του ζητήματος (εργαλείο: ερωτηματολόγιο εξειδίκευσης του ζητήματος)

- **Τέλος Σεπτεμβρίου - αρχές Οκτωβρίου**
- Τεκμηρίωση-Διερεύνηση ζητήματος

Παράδειγμα του ερωτηματολογίου καταγραφής αναγκών

<i>Τομέας</i>	<i>Καθόλου καλά</i>	<i>Λίγο καλά</i>	<i>Μέτρια</i>	<i>Αρκετά καλά</i>	<i>Πολύ καλά</i>
Επίδοση μαθητών (γενικά)					
Σχέσεις εκπαιδευτικών και παιδιών					
Σχέσεις παιδιών μεταξύ τους					
Επίδοση μαθητών στο γλωσσικό μάθημα					

ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΑΝΑΓΚΩΝ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ – ΕΠΙΔΟΣΗ –
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΚΛΙΜΑ ΤΑΞΗΣ - ΣΧΕΣΕΙΣ –
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

- ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ – ΚΛΙΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
- ΓΟΝΕΙΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
- ΚΑΤΙ ΑΛΛΟ

Νοηματοδότηση του άξονα: Ερωτηματολόγιο εξειδίκευσης του ζητήματος

- **ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ** Τι συμβαίνει στην κατάσταση που με απασχολεί; Την περιγράφω συνοπτικά εντοπίζοντας το ζήτημα που με απασχολεί.
- **ΑΙΤΙΑ** Γιατί συμβαίνει αυτή η κατάσταση; Ποιοι παράγοντες νομίζω ότι παίζουν σημαντικό ρόλο και συμβάλλουν στην κλιμάκωση ή την ύφεση του ζητήματος;
- **ΡΟΛΟΣ ΕΚΠ.** Εμείς, ως εκπαιδευτικοί, επηρεάζουμε την συγκεκριμένη κατάσταση; Αν ναι, με ποιους τρόπους;
- **ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ** Τι θα ήθελα να βελτιωθεί ή να αλλάξει στην περιγραφείσα κατάσταση και γιατί;
- **ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**
  - Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε ως σχολείο για να αλλάξει/βελτιωθεί η κατάσταση;
  - Τι θα μπορούσα να κάνω εγώ (ως πρόσωπο) για να βοηθήσω προς την κατεύθυνση της αλλαγής ή της βελτίωσης;
- **ΕΣΤΙΑΣΗ** Τι είδους βοήθεια χρειάζομαι για να βελτιώσω την παρούσα κατάσταση; Σε ποια ερωτήματα χρειάζομαι απαντήσεις και συγκεκριμένη υποστήριξη;

Παράδειγμα: Συνδέονται οι 2 άξονες μεταξύ τους;

- Συχνές συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών στο διάλειμμα, κλίκες στην τάξη
- Δεν ακούν την ώρα που μιλάνε τα άλλα παιδιά, δεν δείχνουν ενδιαφέρον στο μάθημα, υπάρχει ανταγωνιστικό κλίμα στο μάθημα

ΚΛΙΜΑ ΤΑΞΗΣ

Η αξία και το νόημα της έρευνας στην έρευνα-δράση

- Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής
- Η έρευνα ως προσπάθεια κατανόησης των ζητημάτων
- Πλαισίωση της θεωρίας και των πιθανών τρόπων επίλυσης των ζητημάτων στο συγκεκριμένο πλαίσιο της τάξης
- Τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων για το σχεδιασμό και επανασχεδιασμό δράσεων
- Τεκμηρίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΡΕΥΝΑ π.χ. κλίμα τάξης

Τέλος Σεπτεμβρίου - αρχές Οκτωβρίου

- Απλά βήματα για την κατανόηση των ζητημάτων
- Η αξία της διερεύνησης πολλαπλών οπτικών στο ζήτημα που με απασχολεί γιατί μπορεί να δείξουν ότι:
- Τα δεδομένα αποκαλύπτουν πτυχές που δεν είχα προσέξει
- Τα δεδομένα δε συμφωνούν με τις πρώτες μου εντυπώσεις
- Τα δεδομένα με βοηθούν στην κατανόηση του ζητήματος

Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής

- Μία σημαντική στρατηγική
- ΕΠΙΓΝΩΣΗΣ
- ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ
- ΑΛΛΑΓΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Διαδικασία διερεύνησης (π.χ. κλίμα τάξης) (1)

- **1) Καταγραφή ερωτημάτων προς διερεύνηση**

Πώς μπορώ να καταγράψω τις σχέσεις των μαθητών στην τάξη;

Πώς μπορώ να διερευνήσω τα αίτια των σχέσεων αυτών;

Πώς μπορώ να γνωρίσω τις απόψεις των ίδιων των μαθητών για το πώς μπορούν να βελτιωθούν οι σχέσεις;

Μπορώ να αξιοποιήσω τις προτάσεις των μαθητών και πώς;

Διαδικασία διερεύνησης (π.χ. κλίμα τάξης) (2)

- **2. Επιλογή τεχνικής έρευνας**
- **A. αξιοποίηση έτοιμων ερευνητικών εργαλείων**
- **Ή/και**
- **B. κατασκευή ερευνητικού εργαλείου**
- Π.χ. παρατήρηση
- κοινωνιόγραμμα
- ερωτηματολόγιο
- συνέντευξη με ομάδες παιδιών

Διαδικασία διερεύνησης (π.χ. κλίμα τάξης) (3)

- **3. Σχεδιασμός του εργαλείου**
- 3α. Ποιους θα διάλεγες για να καλέσεις στα γενέθλιά σου; Γιατί θα τους διάλεγες;
- 3β. Παρατηρώ τη συμπεριφορά των παιδιών που δεν είχαν θετικές προτιμήσεις στην τάξη και στο διάλειμμα.
- 3γ. Παρατηρώ ευρύτερα την αλληλεπίδραση των παιδιών στο διάλειμμα (ποιος αλληλεπιδρά με ποιον; παίζουν σε ομάδες; Είναι σταθερές οι ομάδες παιχνιδιού; υπάρχουν φαινόμενα απόρριψης στο παιχνίδι; από ποιον και γιατί; Παίζουν αγόρια με κορίτσια;)
- 3δ. Συζητώ με τα παιδιά τα ζητήματα που με απασχολούν και τα παιδιά προτείνουν ιδέες

Διαδικασία διερεύνησης (π.χ. κλίμα τάξης) (4)

- **4. Ανάλυση δεδομένων**
- -με βάση τα δεδομένα μου καταγράφω και εντοπίζω τις πληροφορίες που αποκόμισα σε σχέση με τα ερωτήματά μου
- Για παράδειγμα:
- Τα παιδιά που δεν είχαν θετικές προτιμήσεις είναι....
- Οι λόγοι είναι....
- Τα παιδιά προτείνουν σχετικά να .....

Στόχος: Σχεδιασμός της δράσης

- **Τέλος Οκτωβρίου**
- Σύνδεση κατανόησης του ζητήματος και επιλογής δράσεων (Εργαλείο: Φύλλο αξιοποίησης δεδομένων)
- Σχέδιο δράσης (Εργαλείο: απάντηση σε 3 βασικά ερωτήματα: στόχοι – δράσεις – χρονοδιάγραμμα)

Σχεδιασμός δράσης 1: Σύνδεση κατανόησης με επιλογή

ΤΙ ΜΟΥ ΕΙΠΑΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	ΠΩΣ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΤΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΩ;	ΤΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΟΥ;
<p>Με βάση τα ερωτηματολόγια τα παιδιά είπαν πως αυτό που τους αρέσει περισσότερο στο σχολείο είναι ότι συναντούν τους φίλους τους και παίζουν μαζί τους.</p> <p>Ωστόσο η πλειοψηφία των μαθητών ανέφερε ότι αυτό που δεν τους αρέσει είναι να μαλώνουν μεταξύ τους, να τους βρίζουν, να τους κοροϊδεύουν ή να τους χτυπάνε.</p>	<p>Τα συμπεράσματα που προέκυψαν μπορώ να τα οργανώνοντας δραστηριότητες που θα έχουν ως στόχο να αλλάξουν οι συγκεκριμένες συμπεριφορές που οδηγούν στα προβλήματα που τα παιδιά αναφέρθηκαν στα ερωτηματολόγια.</p>	<p>Να δούμε βίντεο στα οποία παρουσιάζονται προβλήματα αντίστοιχα με αυτά που ανέφεραν οι μαθητές.</p> <p>Να γίνει ανάγνωση βιβλίων με περιεχόμενο που επίσης έχει σχέση με όσα είπαν οι μαθητές. Και στις δύο περιπτώσεις στη συνέχεια να ακολουθήσει συζήτηση.</p> <p>Να παίξουμε παιχνίδια ρόλων δραματοποιώντας είτε πραγματικά είτε φανταστικά περιστατικά</p>

Σχεδιασμός δράσεων 2: Σχέδιο δράσης

- Ποιοι είναι οι στόχοι μου μετά τη διερεύνηση που έκανα, τις συζητήσεις στην ολομέλεια του συλλόγου και την επιμόρφωση που είχα;
- Ποιες είναι οι δράσεις που επιλέγω για την επίτευξη των στόχων μου; Περιγράφω τι θα κάνω στην τάξη μου ή άλλες δράσεις που σχετίζονται ευρύτερα με το σχολείο ή τους γονείς.
- Ποιο είναι το χρονοδιάγραμμα αυτών των δράσεων;

Διαμορφωτική αξιολόγηση και επανασχεδιασμός -
τεκμηρίωση της πορείας των δράσεων (α. τέλος
Νοεμβρίου-αρχές Δεκεμβρίου β. τέλος Ιανουαρίου-
αρχές Φεβρουαρίου)

- 1) Ποιες ήταν οι ευκαιρίες που δημιούργησα για επικοινωνία, αλληλεπίδραση, διάλογο, επίλυση προβλημάτων και συνεργασία μεταξύ των παιδιών; Είμαι ευχαριστημένη/ος γενικά από αυτές;
- 2) Ποιες από αυτές θεωρώ αποτελεσματικές και γιατί;
- 3) ποιες από αυτές δεν ήταν τόσο αποτελεσματικές και γιατί;
- 4) Διαπίστωσα κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά ορισμένων παιδιών ή στο κλίμα της τάξης; Τι είδους; Πώς την κατάλαβα; Που οφείλεται ;
- 5) Πώς σκέφτομαι να συνεχίσω από εδώ και πέρα;

Ενδιάμεσα

- Οι εκπαιδευτικοί συζητούν την πορεία των δράσεων και ανταλλάσσουν ιδέες, εμπειρίες και προτάσεις. Αποφασίζουν για το χρόνο και τρόπο της τελικής αξιολόγησης της δράσης.
- Επαναλαμβάνουν την έρευνα που έκαναν (παρατήρηση – καταγραφή απόψεων των παιδιών)

Τελική αξιολόγηση της δράσης – τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων (τέλος Απριλίου)

- **ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ**
- Πόσο αποτελεσματική ήταν η συνέχιση των δράσεών μου στο συγκεκριμένο ζήτημα που με απασχόλησε;
- Που φαίνεται η βελτίωση του ζητήματος ή/και η αποτελεσματικότητα των δράσεών μου;
- Τι έδειξε η επανάληψη της συλλογής των ερευνητικών δεδομένων στο τέλος της προσπάθειάς μου;
- Τι έμαθα από όλη αυτή την προσπάθεια που θα κρατήσω ως στρατηγική στο εκπαιδευτικό μου έργο;

Αρχές Μαΐου

- Οι εκπαιδευτικοί μοιράζονται πληροφορίες και σκέψεις για τα αποτελέσματα της τελικής αξιολόγησης της δράσης και καταλήγουν σε συμπεράσματα και μελλοντικές προτάσεις.
- Μέσα από τη σύγκριση εμπειριών και αποτελεσμάτων διατυπώνουν στρατηγικές που μπορούν να εφαρμόσουν την επόμενη χρονιά

Μέχρι τέλος Μαΐου

- Οι εκπαιδευτικοί:
- συζητούν για την πιθανότητα μιας εκδήλωσης διάχυσης της δράσης που ανέλαβαν τη σχολική χρονιά στους γονείς και σε άλλα σχολεία με τη συμβολή και συμμετοχή των παιδιών σε μία τέτοια εκδήλωση.
- συζητούν για τον τρόπο υλοποίησης ή/και συνέχισης της δράσης τους την επόμενη σχολική χρονιά.

Διαμορφωτική αξιολόγηση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών – ΘΕΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	67%
ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΝΑΓΚΩΝ	75,6%
ΥΠΑΡΞΗ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΗ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ	66%
ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΥΕΜ	62%
ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ	81%
ΣΥΧΝΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΤΗ	66%

Διαμορφωτική αξιολόγηση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών – ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ – ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ	58%
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΣΕ ΡΟΛΟ ΕΡΕΥΝΗΤΗ	58%
ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ	59%
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ	55%

Απολογισμός του ρόλου των διευκολυντών (facilitators) της έρευνας-δράσης: θετικοί παράγοντες

- Αποδοχή των διευκολυντών από τους εκπαιδευτικούς
- Συλλογικό και φιλικό κλίμα - συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών
- Προτεραιότητα οι «πραγματικές» ανάγκες των εκπαιδευτικών και συσχέτιση με εστιασμένη επιμόρφωση
- Θετική συσχέτιση των δεδομένων και της επιμόρφωσης με τα σχέδια δράσης
- Ολόχρονη υποστήριξη
- Αποδόμηση του ρόλου του επιμορφωτή – ενεργοποίηση – ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών στην τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων

Απολογισμός του ρόλου των διευκολυντών (facilitators) της έρευνας- δράσης: δυσκολίες

- Πίεση χρόνου των συναντήσεων
- Συμμετοχή του σχολείου σε πολλές δράσεις
- Κοινή νοηματοδότηση του ζητήματος
- Ανάληψη ρόλου -ερευνητή

Απολογισμός του ρόλου των διευκολυντών – υπέρβαση δυσκολιών

- Πρόσθετες επισκέψεις
- Ατομικές συναντήσεις
- Λεπτομερείς οδηγίες
- Υποστήριξη αναστοχασμού
- Διευκόλυνση δράσεων
- Επιμονή στη συμπλήρωση των εργαλείων και στα βήματα της έρευνας-δράσης

Συζήτηση των αποτελεσμάτων

- Θετικοί παράγοντες στην υποστήριξη της ΕΜ:
- **ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ – ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΣ – ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΥΕΜ**
- -Η ενημέρωση για τη μεθοδολογία ώστε οι εκπαιδευτικοί να έχουν ενεργό ρόλο στην ίδια την ΥΕΜ
- Η ύπαρξη συγκεκριμένων εργαλείων υποστήριξης των βημάτων ΥΕΜ
- Η συγκεκριμενοποίηση των ζητημάτων με βάση την καταγραφή αναγκών
- Η ύπαρξη διευκολυντή για όλη τη σχολική χρονιά
- Οι συχνές συναντήσεις / συζητήσεις σε επίπεδο ολομέλειας

Ανάγκη για:

- Έναρξη της δράσης ΥΕΜ από την αρχή της σχολικής χρονιάς - Έγκαιρη διερεύνηση αναγκών και ζητημάτων για την υλοποίηση σχεδίου δράσης από το Νοέμβριο - δυνατότητα τελικής αξιολόγησης της δράσης
- Υποστήριξη της ερευνητικής διαδικασίας και του αναστοχασμού με σκοπό τη συσχέτιση των ερευνητικών δεδομένων και της επιμόρφωσης με το σχεδιασμό δράσης στο συγκεκριμένο πλαίσιο
- Συνέχιση της δράσης ΥΕΜ από τα συμμετέχοντα σχολεία

Σύνοψη και Προτάσεις

- Ευκαιρία για συνεργασία και υποστήριξη του Π.Ι. μέσα σε ένα θεσμικό πλαίσιο στο πλαίσιο της δράσης «Υποστήριξη Επαγγελματικής Μάθησης μέσω της Έρευνας-Δράσης» (ΥΕΜ)
- Ευκαιρία για προγραμματισμό των δράσεων και του εκπαιδευτικού έργου με μία δοκιμασμένη μεθοδολογία, εργαλεία και διαδικασία που θα βελτιώνεται μέσα από τη συνεργασία Π.Ι. και σχολείων ως μέρος μιας δυναμικής διαδικασίας στη λογική της έρευνας-δράσης
- Εξοικείωση των εκπαιδευτικών με το ρόλο τους ως ερευνητών και αναστοχαζόμενων επαγγελματιών ως μία ευρύτερη στρατηγική επαγγελματικής μάθησης, λήψης αποφάσεων και επίτευξης καλύτερων αποτελεσμάτων.

- Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.